

Procesi izrade kratkog filma: "Sam/a"

Domitrović, Matija

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:103590>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-09**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

**Sveučilište
Sjever**

Završni rad br. 105/MED/2020

**Procesi izrade kratkog filma
„Sam/a“**

Matija Domitrović, 1324/336

29. listopad 2020. godine

Sveučilište Sjever

Odjel za umjetničke studije
Prediplomski sveučilišni studij Medijski dizajn
Kolegij Multimedijско pripovijedanje

Završni rad br. 105/MED/2020

Procesi izrade kratko filma **„Sam/a“**

The process of making a short movie:
„Alone“

Student

Matija Domitrović, 1324/336

Mentor

doc. art. Iva – Matija Bitanga

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

ODJEL Odjel za umjetničke studije

STUDIJ preddiplomski sveučilišni studij Medijski dizajn

PRISTUPNIK Matija Domitrović

MATIČNI BROJ 0336013943

DATUM 08.09. 2020.

KOLEGIJ Multimedijско pripovijedanje

NASLOV RADA Prosesi izrade kratkog filma: "Sam/a"

NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU The process of making a short movie: "Alone"

MENTOR Iva-Matija Bitanga

ZVANJE doc.art.

ČLANOVI POVJERENSTVA

1. izv. prof. art. - Simon Bogojević Narath - predsjednik
2. doc.art. Iva Matija Bitanga - član
3. doc. art. Dubravko Kuhta - član
4. doc.art. Igor Kuduz - zamjenski član
- 5.

Zadatak završnog rada

BROJ 105/MED/2020

OPIS

Izradom ovog završnog rada prikazujemo sve procese izrade kratkog filma, od pripreme i produkcije pa sve do snimanja i montaže. Sam završni rad je osmišljen kao multidisciplinarni projekt više ljudi koji zajedničkim znanjima i vještinama pomažu u kreiranju kratkog amaterskog filma. Dok glavne točke izrade kao što su produkcija, režija, snimanje, i montažu odrađuje student koji je nositelj projekta i autor završnog rada.

U radu je potrebno:

- objasniti utjecaj i važnost pravilne i pravodobne pripreme snimanja
- opisati prilagodbu scenarija, suradnja sa scenaristom
- opisati proces redateljske razrade
- opisati proces odabira suradnika i glumaca
- opisati proces izrade scenografske razrade
- opisati odlike kvalitetnog rada u timu
- iznijeti zaključak

ZADATAK URUČEN

11/9/20

POTPIS MENTORA

SVEUČILIŠTE
SJEVER

Predgovor

Izradom ovog završnog rada prikazujemo sve procese izrade kratkog filma. Sam završni rad osmišljen je kao multidisciplinarni projekt u koji su uključeni: sam pjesnik kao narator, neprofesionalni glumci (naturšćeki) i student koji je osmislio i vodio cijeli koncept u kreiranju i stvaranju kratkometražnog amaterskog filma.

Sažetak

Rad se bavi predprodukcijom, produkcijom i postprodukcijom audiovizualnog materijala čiji je rezultat kratkometražni film naslova „Sam/a“. Film nas uvodi u emocionalna stanja protagonista čije životne sudbine u trenutku obostrane potrebe stvaraju simbiozu. Kroz film nas vodi glavni protagonist kroz naraciju pjesme naziva „Sam/a“ autora Ernesta Roklicera.

Snimanje se odvijalo na više lokacija što uključuje različite scene u kući (interijer) i scene na trgu i ulici (eksterijer). Cijeli film snimljen je za vrijeme danjeg svijetla uz posebnu rasvjetu u interijeru, dok se u eksterijeru nije koristilo ništa osim dosvjetljivača. Zvuk, odnosno naracija naknadno je montirana uz dodatne šumove. Radi autentičnosti osjećaja i tijeka misli naraciju smo prepustili samom pjesniku.

Kroz ovaj završni rad uz sam film prikazali smo proces snimanja od početka tj. ideje do kraja, odnosno do gotovog proizvoda.

Ključne riječi: predprodukcija, produkcija, postprodukcija, kratkometražni film, „Sam/a“, redateljski koncept, sinopsis, scenarij, knjiga snimanja, snimanje, montaža, zvučni i vizualni efekti, filmska glazba

Summary

The paper is based on pre-production, production and post-production of the audiovisual material resulting in a short film titled “Alone”. The film introduces us into the emotional states of the protagonist whose lifelong destiny creates a symbiosis in the moment of mutual need. The main protagonist leads us through the narrative of the poem “Alone” by Ernest Roklicer.

Shooting took place on several locations which includes different scenes taking place in the house – interior, and the scenes in the square and the street – exterior. The entire film was shot during the daylight with special lightning in the interior while nothing but the illuminator was used in the exterior. The sound – narration was mounted subsequently with additional noise. For the authenticity of feelings and the flow of thought, the narration was left to the poet himself.

Throughout this paper, along with the film itself, we documented the process of shooting from the beginning – the idea, to the end – the finished product.

Keywords: pre-production, production, post-production, short film, "Alone", director's concept, synopsis, screenplay, recording book, recording, editing, sound and visual effects, film music

Sadržaj

1.	Uvod.....	1
2.	Predprodukcija	2
2.1.	Prikaz predprodukcije u kratkometražnom filmu „Sam/a“	3
2.2.	Sinopsis	3
2.3.	Izrada sinopsisa	4
2.4.	Izrada scenarija.....	6
2.5.	Izrada knjige snimanja	6
2.6.	Storyboard	Error! Bookmark not defined.
2.7.	Izrada knjige snimanja za kratkometražni film „Sam/a“	9
2.8.	Prikaz knjige snimanja	10
2.9.	Redateljski koncept	19
3.	Produkcija	20
3.1.	Kinematografija.....	20
3.2.	Direktor fotografije/kinematograf/glavni snimatelj	21
3.3.	Proces snimanja kratkog filma Sam/a	21
3.4.	Odabir opreme.....	22
3.4.1.	Korištena oprema	22
3.5.	Scenografija, kostimografija i šminka.....	23
3.5.1.	Scenografija.....	23
3.5.2.	Rekviziti	23
3.5.3.	Šminka	24
3.5.4.	Kostimografija.....	24
4.	Postprodukcija.....	26
4.1.	Montaža	26
4.1.1.	Coloring.....	27
4.2.	Filmska glazba, naracija i zvukovi	27
5.	Zaključak.....	28
6.	Literatura.....	30

1. Uvod

Većina današnje filmske produkcije bazira se na stvaranju sadržaja namijenjenih u komercijalne svrhe u kojima je sve manje umjetničke kvalitete. Finalni produkt postao je manufaktura izrade sadržaja po ustaljenoj špranci posljedično jednoličan i umjetnički nezanimljiv.

Navedeni sadržaji izrađeni su tehnički kvalitetno po današnjim normama izrade, ali im u većini slučajeva nedostaje „ono nešto“ što im daje karakter, zanimljivost i autentičnost.

Pojedinci u industriji dugometražnih filmova uspjeli su stvoriti „brand“ te se u izradi svojih sadržaja udaljavaju od standardne norme „storytelling“ u audiovizualnim umjetnostima.

Autentičnost se najbolje vidi u kratkometražnim filmovima gdje redatelj i kinematografi na svoje načine pričaju priču kroz film. Oni sadrže kreativnost umjetnika, autentičnost, maštovitost i osobnost autora. Takav proces izrade filma nije moguće usporediti sa komercijalnim filmovima i televizijskim serijama.

U ovom završnom radu narator kroz audiovizualnu umjetnost pokušava prepričati priču na osoban način koristeći se stečenim znanjima o tehničkim aspektima izrade kratkog igranog filma.

Završni rad prikazuje sve procese izrade kratkog filma. Ideja o korištenju pjesme za sinopsis, proizašla je od čitanja zbirke poezije. Čitanje poezije dovelo je do promišljanja o stvaranju filma, „poezija kroz audiovizualnu umjetnost“.

Odmak od standardne izrade filma putem sinopsisa, dozvoljava mašti poigravanje sa različitim pokretima kamere i svjetla dočaravajući osjećaje koji se prenose poezijom.

Pjesma dočarava prostorni osjećaj praznine i depresije ostavljajući nadu sretnog završetka, nešto poput „svijetla na kraju tunela“. Film prikazuje patnju dviju osoba različitih tužnih i besperspektivnih sudbina. Njihove životne priče su različite, njihovi problemi nisu povezani ali oboje imaju potrebu jedan za drugim. Kroz samu priču glavnog protagonista prikazuje se uzajamna ovisnost prožeta sebičnim nakanama nastalim kroz samoću. Naziv filma upućuje nas o biti samog filma – samoća. Film po žanru pripada dramskom psihološkom trileru.

2. Predprodukcija

Predprodukcija je rana faza izrade svakog audiovizualnog sadržaja (kratkih i igranih filmova, spotova i reklama). Predprodukcija je ključni korak definiranja organizacije, učinkovitosti te uspješnosti projekta. Unutar faze predprodukcije vrši se planiranje, definiranje i izvršavanje. U ovoj fazi pripremaju se snimanja i pravna dokumentacija, uređuju se kadrovske dane, organiziraju se dani snimanja, grade se scene, izrađuju se kostimi, bira se glumačka skupina na audicijama i okuplja se čitava tehničko-umjetnička filmska ekipa. Sve pripreme za postprodukciju već su u tijeku. Projekti se razlikuju po budžetu te, samoj veličini projekta bio to visokobudžetni igrani film ili niskobudžetni studentski dokumentarac. Postoje neke relativno univerzalne smjernice koje bi se trebale uzeti u obzir unutar svih faza projekta (predprodukcije, produkcije, postprodukcije).

Najvažnija faza u procesu stvaranja filma je sama priprema. Priprema najčešće traje duže od samog snimanja, a započinje samom idejom o filmu. Ideja za film može biti iz stvarnog života ili izmišljena, različitog karaktera, duljine i sadržaja. Ovisno o obliku, vrsti, sadržaju ili duljini filma klasificiramo pripadnost filma određenom žanru.

Dobivenu ideju potrebno je prenijeti u vrlo sažeti tekst – često u obliku pripovijetke – u kojem se izlaže osnovna radnja (siže) zamišljenoga filmskog djela. Ovakav oblik teksta nazivamo sinopsis. Sinopsis služi kao predložak za rad na scenariju, ali i za razraditi mnoge druge pojedinosti kao što je lokacija snimanja filma, scenografija, kostimi, rasvjeta i slično.

Scenarij je prozni tekst na kojem se zasniva filmski projekt, detaljan opis cjelokupnog sadržaja filma: svih njegovih radnji, dijaloga, ponašanja likova, mjesta i vremena zbivanja. Scenarij je podložan mnogim promjenama prije realizacije konačne verzije.

Predprodukcija započinje nakon završenog prvog nacрта scenarija, a u svoj razvoj uključuje: režisera, kinematografa, prvog asistenta režije, producenta i izviđače lokacije.

Još jedna od važnih stavki u predprodukciji je knjiga snimanja (eng. storyboard) koja u sebi sadrži sve dijaloge uz kratak opis onoga što se događa u svakoj zasebnoj sceni te ostale tehničke upute. Storyboard se kreira u pripremi snimanja te olakšava posao i omogućuje uštedu vremena.

U profesionalnoj kinematografiji, posao organizacije snimanja filma koja uključuje financije, opremu, ljude (različite profesije), vrši producent. Producent brine o svim oblicima stvaranja,

odnosno nastajanja filma. U izradi ovog projekta snimanja kratkog filma, ulogu, producenta, snimatelja, montažera i kostimografa, imala je jedna osoba.

2.1. Prikaz predprodukcije u kratkometražnom filmu „Sam/a“

Ideja za snimanje kratkometražnog filma nastala je čitanjem zbirke poezije Ernesta Roklicera i izborom pjesme Sam/a.

Radi se o lirskoj prozi pisanoj slobodnim stilom, koja nema forme klasične poezije u smislu jednakih strofa, slogova i rime. U pjesmi se doživljavaju vizualne slike svakodnevnice iz perspektive protagonista.

2.2. Sinopsis

Na kraju filmske produkcije, audiovizualni sadržaj i premisa, priče postaju jedno ali na početku izrade sinopsisa i scenarija, ne trebaju se gledati kao jedna cjelina. Premisa je glavno sredstvo pripovijedanja „ono oko čega se na kraju sva priča vrti“, ona je zamišljena i kompleksna, epska ili intimna. Može biti linearna ili se igrati s vremenom. Može biti definirana žanrovima ili skakati s jednog na drugi, dramatična ili tematska – ili u nekim slučajevima prati potrebe tržišta. Potrebe same priče diktirat će zaplet te situacije koje definiraju zaplet ali na prvom mjestu mora biti snažna premisa. Unutar same priče, za razliku od premise i zapleta, ključni su emocionalni odnosi i sukobi protagonista i likova. Ono što razvija njihov karakter u potrazi za njihovim ciljevima su alati kojima se sam pisac koristi za razvijanje niza događaja.

U izradi filma „Sam/a“ autor priče/poezije te autor sinopsisa nije ista osoba. Za potrebe izrade knjige snimanja bila je potrebna glavna premisa, eng. „one line synopsis“. Od režisera ili samih autora scenarija često se zahtijeva da osmisle rečenicu koja bi opisala filmsku priču. Takva rečenica trebala bi dati najviše koncentriranu verziju priče ili barem njezin ključni događaj. Premisa ili „one line synopsis“ u ovom projektu glasi:

„Bojim se umrijeti sama“

Rečenica ove premise na jedan od korisnih načina opisuje glavnu temu događaja u kratkom filmu. U ovom slučaju ona je polazište događanja unutar filma, podrazumijeva događaje koji su se dogodili ili koji će se dogoditi te izjavljuje protagonističku teškoću.

U nastavku poglavlja sinopsis, možemo pročitati glavnu poeziju iz koje je nastala premisa i storyboard filmske priče...

2.3. Izrada sinopsisa

Sam/a

Danas si po prvi puta u kuću pustila stranca
Nisu ti bili poznati razlozi njegove nesreće
Kada si punila kadu vrućom vodom i mirisnim solima
Pretpostavljam da te prošao osjećaj topline i zahvalnosti
Vratila si se jutarnjoj šalici kave nakon sto si pristavila novu da se kuha
Ispeglanu odjeću ostavila si ispred kupaonskih vrata
Uredno složenu na stolicu s pismom i kovertom

Nezahvalno je misliti da znamo zašto drugi rade to što rade
Mene su na ulici zaobišli mnogi i tek rijetki pružili nešto topline
Oni što bi zastali najčešće bi na licu imali izraz gađenja

Pratio sam te nekoliko tjedana
Nisam imao namjeru to pretvoriti u opsesiju
No nekako sam stekao dojam da me želiš za petama
Usporila bi kada bi prošla pored mene
Iako nikada nisi direktno pogledala u mene
Osjetila bi moj pogled, točno ispred mog kutka se osmjehnula i onda nastavila

Zato sam znao da će ovoga puta biti drugačije
Po prvi puta si me pogledala, pričekala da i ja tebe spazim
I onda nastavila, znajući da ću te i danas pratiti
Vratila si se nazad kući, znao sam put napamet
I dobro znao da se tako rano nemaš po što vraćati
Ispred si zastala i prvi put mi se obratila
“Želim nešto podijeliti s tobom”
Na papiru je pisalo da se brzo vraćaš
Da se poslužim kavom sa štednjaka i zabavim novinama
U lijevom kutu sobe polica je sa slikama, među ostalima
Isticala se jedna za koju sam pretpostavio da je slika tvog pokojnog muža
Imala je crnu vrpcu i bila odvojena od drugih
Prošlo je pola sata, možda i više, nastavio sam razgledavati stan

Nekoliko zaključanih prostorija nije odagnalo znatiželju
Nastavio sam tražiti one u koje mi je dopušteno ući
Želio sam upoznati osobu s kojom imam ovu čudnu vezu
I napokon te našao u potkrovlju kuće

Stajala si na postolju od kutija,
Ispod velikog nakošenog prozora koje te kupalo suncem po leđima
Raširenih ruku razrezanih, lica pokrivena kosom,
Čula si moje korake i počastila me slabašnim osmjehom
Tanašan vrat puknuo je kako je nogama odgurnula kutije
Ožiljci na rukama bili su samo osiguranje,
Kad sam je našao već je praktički bila iskrvarila
U koverti sto ju je ostavila na stolicu uz nešto novaca bila je i još jedna poruka
“Bojim se umrijeti sama”

Ernest Roklicer – Eki

Po izboru pjesme izrađen je sinopsis kako bi se pjesma mogla prenijeti u audiovizualni sadržaj po kojem će kasnije nastati scenarij i knjiga snimanja. Sinopsis obuhvaća sve bitne točke uvoda, zapleta i raspleta filmske priče, ne ulazeći u detalje. Dijalog likova ne navodi se u sinopsisu. U nastavku je prikazan sinopsis filma Sam/a:

Priča prati dva protagonista koji u svojim različitim problemima nalaze sličnosti koje ih povezuju. Glavana premisa je samoća kroz koju prolaze protagonisti a nastala je različitim spletom okolnosti. Situacije u kojima se nalaze stvaraju međusobnu potrebu kako bi ostvarili vlastitu korist. Mladić koji je beskućnik za svoje probleme traži ljudskost, toplinu i razumijevanje, dok mlada udovica ima potrebu da svoje posljednje trenutke života ne provede sama. Kroz cijelu radnju proteže se nada sretnog završetka koji se ne dešava.

2.4. Izrada scenarija

Scenarij je prozni tekst na kojem se zasniva filmski projekt, detaljan opis cjelokupnog sadržaja filma: svih njegovih radnji, dijaloga, ponašanja likova, mjesta i vremena zbivanja itd.

Scenarij treba biti jasan, logičan i u sebi sadržavati dovoljno materije kako bi režiser stvorio film. Prilikom izrade scenarija važno je razlučiti granicu između dužnosti scenariste i redatelja poput naglašavanja ili načina izgovora dijaloga protagonista, opisa pokreta kamere, planova i kutova snimanja osim u iznimnim situacijama ako je scenarist ujedno i redatelj.

U početku izrade filma usporedno sa napisanim sinopsinom i nekoliko skica za izradu knjige snimanja započelo se sa pretraživanjem lokacija, izborom glumca i pripremom potrebne opreme za snimanje, uz važnu stavku budžeta od 0 kuna što je bio dodatni izazov. Sve radnje predprodukcije izvršavao je autor filma te je iz tog razloga ideja odmah pretočena u knjigu snimanja.

2.5. Izrada knjige snimanja

Knjiga snimanja je završna faza razrade scenarija putem koje se reprezentiraju pisani i crtani plan izrade filma, TV serije ili emisije. Pomoću knjige snimanja redatelj planira snimanje, skicira svaki kadar pojedinačno uz sve potrebne bilješke važne u stvaranju filma kako bi unaprijed znao što, kako i gdje treba snimiti. U knjizi snimanja svaka scena iz scenarija pomno je razrađena u kadrove te točno opisuje ključne audiovizualne parametre poput mjesta radnje, opisa plana, kuta

snimanja – rakursa, specijalnih efekata te tipove montažnih prijelaza među kadrovima i scenama. Podaci koje sadržava knjiga snimanja razvrstani su u dva stupca, od kojih je lijevi određen za sliku, a desni za zvuk. Piše je sam redatelj ili u suradnji, u rjeđim slučajevima piše je scenarist. Knjiga snimanja podložna je minimalnim promjenama od strane redatelja za vrijeme snimanja scene.

Za izradu knjige snimanja postoje već uvrježena pravila, tj. kratice pomoću kojih je slijed radnji precizan i jasan:

- odrednice scene – označavaju se rimskim brojevima
- pojedini kadrovi označene scene – označavaju se arapskim brojevima.

Oznake:

INT – interijer

EXT – eksterijer

PAN – snimanje panorame, tj. okretanje kamere

VO – vožnja kamere, odnosno promatračko premještanje

Švenk – pokret kamere u bilo kojem smjeru

GR – gornji rakurs, pogled odozgo – povlaštena pozicija/ osjećaj nadmoći

DR – donji rakurs, pogled odozdo – osjećaj minornosti

Oznake kadra u hrvatskoj knjizi snimanja:

K – krupni plan u kojem imamo samo glavu u kadru

B – bliži ili bliski plan, gdje imamo u kadru lik od poprsja ili nadlaktica.

PB – polulaži plan, od pojasa do tjemena

A – američki plan, od koljena do tjemena

S – srednji plan, što bi se reklo od glave do pete

T – total ili opći plan u kojem se vidi cijeli ambijent

DET – detalj, odnosno u kadru se vide predmeti, dijelovi manji od čovjekove glave

OFF – je oznaka za zvuk koji nema izvor u kadru

U opisnom dijelu knjige snimanja govori se o filmskim planovima koji označavaju mjeru za filmski prostor ili prostor što ga zahvaća objektiv kamere. Neovisno o tome što se snima (pejzaže, osobe, predmete) nazivi planova uvijek se određuju prema visini odrasle osobe prosječnog rasta. Kadrovi u kojima nema prikaza likova, zamišlja se fiktivni lik koji se nalazi u kadru uz snimani objekt.

Odabirom planova tijekom snimanja, ali i kasnije redoslijedom planova u gotovom filmu, nastoji se jasno ispričati radnja filma i usmjeriti pozornost gledatelja.

Razlikujemo:

Planove prostora

Polutotal – promatra se dio veće ambijentalne cjeline

Total – obuhvaća cjelinu nekog većeg objekta

Planovi radnje ili akcije

Srednji plan – prikazuje cijelu osobu od glave do pete

Američki plan – prikazuje osobu od koljena na više

Planovi osobe ili lika

Pobliži plan – prikazuje osobu od pojasa do tjemena

Bliži – prikazuje osobu od poprsja do tjemena (poput biste)

Krupni plan – prikazuje ljudsku glavu

Detalj – potpuno krupan plan, koji se više ne može dijeliti, tj. dio osobe ili predmeta

Knjigu snimanja potrebno je pomno razraditi. Dobro izrađena knjiga snimanja je dokument koji u cijelom procesu izrade filma osigurava da proces izrade prođe glatko i sigurno što uključuje i vrijeme i novac.

Knjiga snimanja najčešće se ostvaruje u formi storyboard-a.

2.6. Knjiga Snimanja

Storyboard je način pisanja knjige snimanja pomoću ilustracija. Sastoji se od crteža u obliku stripa koji pomažu vizualizaciji tijeka filma. Ilustracije pojedinih scena popraćene su tekstualnim bilješkama koje opisuju sve podatke potrebne za samu scenu. Ovakva vrsta izrade knjige snimanja dočarava nam kako bi trebao izgledati završen rad.

Ovakav način pisanja osmislio je Walt Disney oko 1930. godine, a ubrzo je prihvaćen i od drugih.

2.7. Izrada knjige snimanja za kratkometražni film „Sam/a“

U prvoj fazi izvršila se razrada odabrane pjesme. Pomno se proučavala svaka rečenica i prenosila u sliku uz sve potrebne tehničke i umjetničke parametre – zamišljene pokrete kamere, postavke svijetla te scenografije i kostimografije.

Istovremeno se pregledavao teren i tražile se lokacije koje bi odgovarale aspektu same pjesme, kako bi ambijentalno dočarali prostor. Podjelom pjesme po scenama određivala se vrsta potrebnih rekvizita i načina korištenja.

Izrada knjige snimanja bazirala se na samom raskadriranju stihova izabrane pjesme a temelj je bio pretvarati stihove u audiovizualni sadržaj uz unaprijed određene lokacije i pregled terena.

2.8. Prikaz knjige snimanja

Kadar 1.1

On i ona stoje pred kućnim pragom
ona se okreće ulazi u stan/ on
napravi jedan korak (cut na drugi
kadar)

-Odjećom pokušat prikazat da je on
beskućnik

Kadar 1.2

1.2-1 Pipa iznad kade, pustanje
vode niz slavunu - Detalj

1.2.2 Ona okrenuta leđima iznad
kade, stavlja mirisnu sol - Široki

1.2.3 Detalj soli sapuna

Kadar 1.3

Kadar stavljanaj džezve na štednjak
slide u ljevu stranu kako ona
odlazi na stolicu i ispija drugu
kavu

Nastavak kadra

Nastavak kadra 1.3.1

Kadar se snima odjednom u pokretu
gimbal prati nju od stavljanja
džezve pa sve do sjedanja za stolac
i ispijanja kave

Kadar 1.4

Ona u prolazu ostavlja odjeću na stolicu dok je kamera prati u ravnini ruku, te kako stavi odjeću na stolicu kamera ulazi u detalj poruke na odjeci

Kadar 1.5

Nastavak praćenja kako kamera odlazi u detalj poruke na odjeći

Kadar 2.1

On na podu sjedi i prosi, ruka mu je ispružena - Detalj njegove face kako prati ljude pogledom jada

Kadar 2.2

Ljudi prolaze ispred njega kao da ne postoji - Kamera odlazi u iza, ispred njega ljudi prolaze ubrzanim korakom, a on stoji nepomičan

Kadar 2.3

2 krupna kadra koji pokazuju lica prolaznika koji se gledaju s gađenjem u protagonista

Kadar 2.4

2-4 kadra praćenja. Ona nesvjesno hoda u daljini on se pojavljuje u prvom planu. - Dodatni kadrovi iz ruke njegovih leđa kako hoda - Kadrovi njezinih nogu

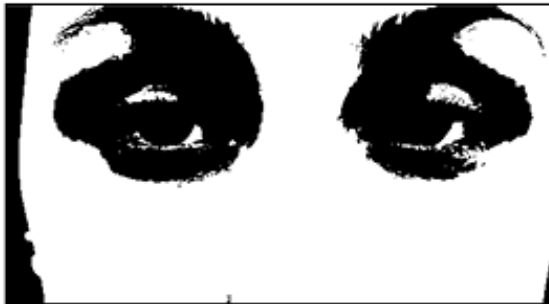

Nastavak kadra

Kadar 3.1

Krupni kadar iz doljnjeg rakursa u ravnini prsa ona ulazi u kadar

Kadar 3.2

Krupni detalj njenih očiju, i pogled u lijevu stranu (njeno desno)

Kadar 3.3

On podiže glavu u lijevi kut Kadara (svoje desno) prema njoj - Prve 2 sekunde glava dolje i onda lagano dizanje sa zastajkivanjem - Probati uhvatit nju da je u lijevom kutu kadra -

Kadar 3.5

Kao kadar 3.1 samo ona okreće glavu prema kameri

Kadar 3.6

Ko kadar 3.3 glava mu je već u pogled i on se diže nakon par sekundi - Probati nju smijestiti u daljini kadra

Kadar 3.7

Kadrovi praćenja 1-3 - Neka bar jedan bude sličan tko u prošlom praćenju samo drukčiji raspored

Kadar 3.8

Kadar kao 1.1 vožnja prema gore od njihovih nogu do glave 2 - 4 Sekund

Kadar 3.9

Krupni detalj njenih usana kako izgovara repliku

Kadar 4.1

Krupni kadar iznad odjeće njega kako otvara pismo

Kadar 4.2

Isti kadar kao i ona u kuhinji on sjedi na stolcu drži šalicu kave i novine u ruci

Kadar 4.3

On dolazi do police sa knjigama te grabi izdvojenu knjigu

Kadar. 4.4

Protagonist zaključuje čija je to slika te neke stvari iz prošlosti protagonistice

Kadar 4.5

On ostavlja sliku te nastavlja obilazak stana

Kadar 4.6

On pokušava ući u prostoriju ali je zaključana 2 vrata pokušaja tilt prema glavi zbog duljine stiha?

Kadar 4.7

On se gubi po kući te traži prostorije u koje može ući

Nastavk

Kadar 5.1

On otvara vrata i svijetlo počinje prodirati

Kadar 5.2

Vožnja od njezine ruke koja krvari preko porezotina prema raspuštenoj kosi 5.2 Vožnja od njezine ruke koja krvari preko porezotina prema raspuštenoj kosi

5.2.1

Nastavak preko ruke do raspustene kose

5.2.2

Nastavak sablasni osmijeh

Kadar 5.3

On otvara vrata do kraja a ona se ruši na pod - Zvuk pucanja kostiju

Kadar 5.4

Ona lezi na podu i ruka pada u lokvu krvi pored kuverte, on ulazi u kadar i klekne na pod pored nje

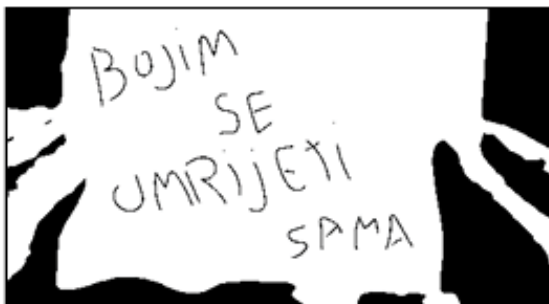

Nastavak kadra i njegov ulaz u kadar

Kadar 5.5

Kadar iz doljnjeg rakursa prema njemu kako je gleda i odvrće glavu prema kuverti u prvom planu, i kreće zgrabiti kuvertu

Kadar 5.7

Detalj polu krvavog pisma i njegovog glasa „bojim se umrijet sama

2.9. Redateljski koncept

Usporedno sa izradom sinopsisa vršio se odabir glumaca. Već za vrijeme čitanja pjesme definiralo se tko bi bio najprimjereniji za pojedinu ulogu računajući na vremenske mogućnosti protagonista i budžet koji je omogućen. Lik beskućnika koji je ujedno i glavna uloga pretočio je Damir Domitrović kojem je to ujedno i prva uloga u životu, dok je mladu udovicu odglumila Sara Pavlič čije fizičke predispozicije odgovaraju zamišljenom liku iz pjesme. Film je zamišljen da se putem „misli protagonista“ tj. naracijom pruži uvid u emocionalna stanja i potrebe, odnosno da se prikaže patnja dvije osobe različitih sudbina. Njihove životne priče su različite, njihovi problemi nisu povezani ali oboje imaju potrebu jedan za drugim. Kroz samu priču glavnog protagonista prikazuje se uzajamna ovisnost – simbioza, u kojoj svaki lik traži korist u međusobnom odnosu koji je prožet egoizmom uzrokovan patnjom. Glavni protagonist ima potrebu da ga se primijeti i razumije, traži malo osjećajnosti i topline. Sporedna protagonistica kroz film mijenja bitnost i od osobe koja je zaokupljena svojim problemima, ne primjećuje tugu i jad drugih, pretvara se u osobu koja koristi tuđu samoću kako bi prekinula svoju samoću i bol. Gledateljstvu ostaje na razmišljanje jesu li njezini postupci izazvani očajem ili sebičnosti. Za naraciju korišten je muški glas samog protagoniste koji vodi monolog vodeći nas kroz radnju. Redateljskim konceptom i odnosima među kadrovima te fokusom u filmu to se i postiglo.

S odabranim protagonistima izvršio se ponovni pregled filmske lokacije što je bila svojevrsna proba i priprema prije snimanja samim glumcima a i meni kao kinematografu. Pri pregledu filmske lokacije i određivanju gdje će se izvoditi pojedine scene, fotografirao se glavni master. Izvršilo se fotografiranje pojedinih detalja definiranih opisivanjem stihova kako bi se odabrali potrebni rekvizite za izvođenje scena.

Traženje i ponavljanje istih kadrova dobra je priprema za pravo snimanje.

Snimanje se izvodilo po pripremi izvršenoj unutar preprodukcije uz eventualne izmjene za vrijeme snimanja, kao što su dodatni kadrovi, različite postavbe svjetla te u nekim slučajevima promjene same mizanscene što nas je dovelo do novog nivoa umjetničkog stvaralaštva, ali i do novih problema koji su se rješavali u hodu.

3. Produkcija

Produkcija je izvedenica od latinske riječi *producere*, što znači izvesti, umnožiti. Na našim prostorima riječ produkcija označava prikazivanje, predstavljanje ili realizaciju nekog posla ili vještine. U filmskoj industriji, produkcija predstavlja proces proizvodnje a uspješnost produkcije ovisi od toga koliko je dobro, kvalitetno i kreativno određena ista. Taj proces proizvodnje filma naziva se kinematografija.

3.1. Kinematografija

Izrada filma ne uključuje samo umjetnost već i tehničke aspekte izrade. Definicija kinematografije u većini slučajeva glasi „umjetnost izrade pokretnih sličica“. Ovakvu definiciju možemo smatrati u užem smislu, dok je u širem smislu možemo opisati kao umjetnost i znanje vizualnog zapisivanja različitih priča i događaja. Proizvodnja filma uz distribuciju i prikazivanje jedna je od 3 temeljne kinematografske grane. Ukratko možemo reći kako je kinematografija, umjetnost i proizvodnja (industrija) u kojima se ostvaruju i umjetnički i gospodarski ciljevi.

U prve dvije faze ugovaraju se usluge specijaliziranih filmskih tehničkih baza poput laboratorija, obradbe zvuka, montaže i sl. Drugi dio profesionalaca vrši ugovaranje lokacija i korištenje objekata, te ishodovanje potrebnih dozvola, kao i iznajmljivanje opreme. Po završenim predradnjama vrši se precizan operativni plan po kojem se točno predviđa kada, gdje i što će biti snimljeno, uz alternativu u slučaju bilo kakvih nepogoda (loše vrijeme, bolest glumca i slično) kako bi se izbjegli eventualni troškovi. Za svaki kadar utvrđuje se lokalitet, glavni glumci i epizodisti, statisti, rekviziti, posebni efekti, sastav potrebne ekipe, njezina oprema...

Treća faza izrade filma – snimanje, dugoročan, najvažniji i najteži proces koji uključuje brojne profesije i mnoštvo tehničkog znanja. Koordinaciju između svih postupaka, uključivši razne struke, ljudski potencijal, opremu i financije, vrši kinematograf ili direktor fotografije (glavni snimatelj) koji je zadužen za slikovno-fotografsku komponentu te sa redateljem filma sudjeluje u svim dijelovima izrade filma.

Četvrta faza izrade filma – montaža, dugotrajan proces koji započinje po završetku snimanja. Pregledava se i izabire najbolje snimljen kadar, „startanjem“ radi postizanja sinkroniteta te preliminarnim slaganjem redosljedna kadrova prema knjizi snimanja. Neke sekvence filma mogu se montirati i za vrijeme snimanja – gruba montaža. Istovremeno uz montažu slike montira se i zvuk koji je snimljen na terenu dok se u tonskom studiju vrši naknadna sinkronizacija dijaloga i sinkronih šumova.

Peta faza izrade filma- ozvučavanje obuhvaća naknadno snimanje glazbe prema točnim dužinama slike koje završava postavljanjem cijele zvučne kulise, predmiješanjem više vrsta zvukova i u konačnici sinkronizacijom kojom se svi zvukovi (dijalog, šumovi, glazba) u izbalansiranom odnosu stavljaju na jednu vrpcu.

Šesta faza izrade filma – laboratorijska obrada u kojoj se uz izradbu laboratorijskih efekata vrši montaža negativa, čitanje svjetla i korekcija boja.

Proces proizvodnje filma završava izradbom kopije filma.

3.2. Direktor fotografije/kinematograf/glavni snimatelj

U fazi predpripreme filmskog projekta, direktor fotografije proučava scenarij i daje mišljenje i sugestije iz svoje domene rada. U suradnji sa redateljem dogovara se o karakteru i stilu filmske slike, predlaže vrstu filmske trake, format snimanja i potrebna tehnička sredstva. Dogovara i predlaže lokacije snimanja i najpovoljnije vrijeme snimanja pojedinih objekata, scenografiju i kostimografiju u odnosu na karakteristike filmske trake i osvjetljenja. Vrš pripremu snimanja i obavlja eventualna probna snimanja, određuje količinu i vrstu rasvjete te dogovara tehničke uvjete razvijanja filma. Za vrijeme samog snimanja, pomoću svjetla stvara atmosferu slike, određuje kompoziciju kadra i uglove snimanja a često i sam izvodi vožnje i panorame. Daje sugestije snimatelju/kamermanu, voditeljima rasvjete, scene kao i sugestije za specijalne efekte. Prisustvuje kontrolnim projekcijama. U završnoj obradi daje mišljenje vezano uz izradu specijalnih efekata najavne i odjavne špice filma i kontrole izrade negativa i kopija u laboratoriju.

3.3. Proces snimanja kratkog filma Sam/a

Snimanje filma „Sam/a“ podijeljeno je po fazama. Prvo je izrađen plan snimanja te je prema planu snimanja pripremljena potrebna oprema po danima. Ovisno o sceni koja se snimala, dogovaralo se i prisustvo protagonista. Po završetku snimanja sa protagonistima dodatno su se snimile scene u kojima sudjeluju statisti. Scene su se snimale na dvije lokacije: interijer – kuća i eksterijer – trg i ulica. Ovisno o sceni određivala se kostimografija i scenografija koje nisu bile izričito zahtjevne, a prilikom samog snimanja prilagođavala se rasvjeta kako bi se dobila prirodna atmosfera.

3.4. Odabir opreme

Profesionalno snimanje audiovizualnog sadržaja zahtjeva visoko kvalitetnu produkciju, što omogućuje kvalitetna ali i vrlo skupa oprema koja svoju kvalitetu pokazuje jedino u onom trenutku kada njome upravljaju profesionalci. Pored profesionalnih filmskih kamera u profesionalnom snimanju, koristi se i dodatna oprema poput dodatnih mikrofona, dodatne rasvjete, video filtera montiranih na objektiv filmskih kamera, stativa, tračnica za glatko pomicanje filmskih kamera...

U profesionalnom snimanju svaka je osoba zadužena za svoj djelokrug poslova kojima se može posvetiti u potpunosti.

Oprema u amaterskom snimanju ovisi o mogućnostima i potrebama. Zahvaljujući razvoju tehnologije, kvalitetni i jeftini uređaji sve su pristupačniji te možemo reći da se audiovizualni sadržaj može snimiti s bilo kojim modernijim mobitelom, a sama montaža se može napraviti na istome. Ako se snimanje i snimljeni materijal želi dovesti na veći nivo profesionalnosti, potrebna tehnologija nam je:

- DSLR, mirrorless fotoaparat ili camcorder
- Audio recorder, mikrofoni i slušalice
- Rasvjetna tijela i sjenilo/zasjenjivač
- Kompjuter za montažu

3.4.1. Korištena oprema

Fotoaparat Fujifilm X-T2

Objektiv Fujifilm 16mm – 55mm f/3.5-5.6

Objektiv Fujifilm 35mm f/2.0

Sjenilo za objektiv

Kućna rasvjetna tijela

Reflektor 50w

Dosvjetljivači

Sjenila 50x50 cm

Premire Pro 2019 – montaža i coloring

FL studio 2019 – obrada zvuka i glazba

3.5. Scenografija, kostimografija i šminka

Kako bi se što vjerodostojnije vizualno dočaralo ono o čemu se radi u filmu, od velike je važnosti izrada scenografije, odabir rekvizita, šminke i kostima.

Postavljena scena, odjeća i kostimi moraju biti u skladu s radnjom filma a njihova osnovna funkcija je da se stvori odgovarajući ambijent i atmosfera u kojima se radnja dešava.

3.5.1. Scenografija

Za scenografiju možemo reći da je stvaralačko i umjetničko područje pri snimanju filma zaduženo za izgradnju i stvaranje ambijenta koji u vizualnom smislu stvara autentičnost događaja koji se snima. Uz glumu i snimanje filma efekt daje i dobro uređena i autentična scenografija. Bez obzira na to radi li se o eksterijeru poput parka, šume, gradske tržnice ili o interijeru koji prikazuje toplinu doma ili hladni i mračni podrum, sama postava rekvizita kao što su kauč, stol, štand s povrćem, daje prikaz mjesta u kojem se radnja dešava.

Kombinacijom dobro odabrane lokacije i scenografije mogu se dočarati različita mjesta radnje (npr. scenografija kaubojskog sela Roswell snimljenog u filmu o poglavici Winnetouu u mjestu Fužine).

Postavom scene, scenografija, odnos glumaca, kadriranjem i pokretom kamere stvara se vizija na kojoj se temelji gledateljevo poimanje filma. Primjerice; postavom ulične rasvjete na scenu u kojoj za osvijetljenje prostora nema potrebe može direktoru fotografije omogućiti da pomoću drugih rasvjetnih tijela izvan scene stvori zamišljeno, dok sama ulična rasvjeta stvara uspješnu vizualnu predodžbu.

Pri snimanju filma „Sam/a“, pri izradi scenografije nije bilo većih promjena, osim pomicanja namještaja u korist radnje kako bi se vizualno stvorio manji prostor od prostora u kojem se snimalo. Pri snimanju scena koje su se odvijale na trgu i ulici, nije bilo potrebe za intervencijama a pojedine situacije uspješno su riješene kadriranjem i kontrolom svjetla.

3.5.2. Rekviziti

Rekviziti u filmu, televiziji i kazalištu koriste se kako bi doprinijeli samoj radnji unutar scene. Mnogi rekviziti su obični predmeti, no oni sami dopunjavaju radnju kad ih glumci koriste. Rekviziti doprinose realnosti scene te je potrebno paziti na autentičnost pri izboru.

Odabir rekvizita u filmu „Sam/a“ povezan je s prostorom i likovima koji imaju interakciju s rekvizitom. Primjerice, naglašavanje slike pokojnog supruga u sceni gdje protagonist saznaje prošlost protagonistice, izdvajanjem od drugih slika, kadriranjem i osvjetljenjem same slike navodimo pažnju gledatelja i ukazujemo na činjenicu da je riječ o značajnom, posebno važnom segmentu filma. Ostali korišteni rekviziti kao što su odjeća, pisma, šalice, odabrani su kako bi funkcionirali u odnosu s prostorom i stvorili viziju što bi našli u kući jedne mlade udovice koja živi u gradu.

3.5.3. Šminka

Filmski vizažisti pridonose stvaranju filmskog sadržaja tako da naglašavaju samu psihologiju lika. Da bi to učinili, prilagođavaju se modernim tehnologijama te povijesnim činjenicama kako bi dobili najbolje rezultate za autentičnost izgleda glumca. Filmski vizažisti imaju znanja o ljudskoj anatomiji pri filmskom prikazivanju, znaju sve učinke umjetnog lica, kože i kose. Mogu pokriti svaku vrstu izgleda od dobrog do lošeg, od starog do mladog, od bistrog do dementnog, zdravog do bolesnog. Upravo ta znanja čine glumca u sceni realnijim.

Šminka u filmu „Sam/a“ prikazuje život i emocije glumaca te tako pomoću šminke i kostimografije muškog protagonista prikazujemo prljavog i zapuštenog, odnosno u liku beskućnika.

Na ženskoj protagonistici koristili smo jednostavnu i blijedu šminku radi prikazivanja njene tuge i tajnovitosti. U kombinaciji s kostimografijom uspjeli smo stvoriti lika udovice koja se izdvaja od ostatka postavljene scene.

Najzahtjevniji dio vezan uz šminku bilo je stvaranje efekta prerezanih žila, koji smo postigli pomoću papirnatih maramica, tekućeg lateksa i pudera.

3.5.4. Kostimografija

Kostimografija je umjetnost crtanja i kreiranja kostima za potrebe filma, kazališne predstave i ostalih scenskih umjetnosti. Kostimograf je osoba zadužena za dizajniranje odjevnih elemenata koje nose glumci u filmskoj ili scenskoj produkciji kako bi što realnije i autentičnije prikazali lika u prostoru i vremenu koristeći se povijesnim činjenicama i znanjima.

Kostimograf pazi i na kontinuitet kostima kroz scene i njihovu autentičnost ovisno o slijedu događaja (npr. odjeća nakon pada u vodu).

U filmu „Sam/a“, kako bi se dočarao lik beskućnika, protagonista se odjenulo u staru, poderanu, preveliku i prljavu odjeću. U sceni u kojoj se prikazuje promjena izgleda muškog protagoniste, netom otuširanog, s čistom odjećom u kombinaciji s šminkom koja ga je činila mlađim i vedrijim te s uređenom frizurom, navodi gledatelja na pozitivno mišljenje o njegovoj budućnosti. Šminkom i kostimom ženske protagoniste prikazuje se njezina krhkost, tuga, povučенost i samoća nastala gubitkom supruga.

4. Postprodukcija

Postprodukcija (obradba) je završna faza snimanja filma u kojoj se vrši dorada audiovizualnog dijela. Postprodukciju možemo definirati kao rad na filmu nakon završetka njegovog snimanja a sastoji se od uređivanja i montiranja snimljenog materijala te montaže vizualnih i zvučnih efekata.

Od snimljenog filmskog materijala stvara se slikovna i zvučna cjelina filmskog djela. Gruba montaža vrši se s cjelokupnim snimljenim materijalom prema knjizi snimanja i redateljevim uputama. Po završenoj gruboj montaži prema redateljevim uputama izrađuje se konačna verzija filma (fina montaža). Veliki utjecaj na završni izgled filma imaju montažeri koji određuju stil montaže, odnos sekvenci, ritam, trajanje i izmjenu kadrova, njihovu duljinu te montažne prijelaze. U ovoj fazi montiranja dodaju se specijalni zvučni i vizualni efekti kao i filmska glazba.

U završnoj obradbi filma „Sam/a“ izvršena je montaža snimljenog materijala, filmske glazbe i zvukova te se naknadno dodala naracija.

4.1. Montaža

Filmska montaža dio je procesa postprodukcije u izradi filma. Spoj umjetnosti i tehnike spajanja kadrova stvara uvjerljivu filmsku priču. Filmska montaža povezuje značenje tradicionalnog procesa rada na filmu, laboratorijskog spajanja i rezanja filmske role. Danas se sve više podrazumijeva rad sa digitalnim tehnologijama i softverima. Filmski montažer radi sa sirovim materijalom, odabire kadrove te ih zajedno spaja u sekvencu kako bi se kreirala finalna slika.

Montaža u filmu „Sam/a“ slijedila je tijek pjesme. Početak prikazuje protagonistovu retrospekciju na pogled prije upoznavanja protagonistice i njegovog života na ulici. Drugi dio prati tradicionalni način narativa u filmskoj montaži – montaža u realnom vremenu. Jedno od kompliciranijih dijelova montaže je prikaz scene vješanja u kojoj protagonistica pada s veće visine gdje montaža stvara iluziju pada na pod. Montaža filma „Sam/a“ vršila se u software-u Premiere Pro 2019 koji je prigodan i za sam coloring te montažu zvuka i glazbe.

4.1.1. Coloring

„Color grading“ je proces modificiranja, pojačavanja ili mijenjanja parametara unutar slike. Odvija se u dvije faze: korekcija i gradiranje boje. Korekcija boje podrazumijeva podešavanje parametara unutar slike i radi se u programima za montažu kao što su Premiere Pro ili Final Cut. Gradacija je proces koji izvrće sliku kako bi joj dao različite efekte a izrađuje se u specijaliziranim programima kao što su Davinci Resolve ili Baselight.

Korekcija boje u filmu „Sam/a“ izrađivala se u programu Premiere Pro. Gradacija se vršila u programu Davinci Resolve radi njegove lakše kompatibilnosti s Fujijevim spektrom boja snimanom u Fujievom f-log-u, koji direktan prikaz snima isprano s puno većim informacijama o parametru boja što dopušta lakšu korekciju i nadopunjavanje RGB spektra.

4.2. Filmska glazba, naracija i zvukovi

Zvuk je bitan alat u izradi filma. Neizostavljiv je dio svakog filma čija funkcionalnost seže od jednostavnih i gotovo neprimjetnih zvučnih podloga koje služe kao nadomjestak tišini, do spektakularnih skladbi. Audiovizualni efekti u konačnici dočaravaju filmsku priču. Sam zvuk se planira unaprijed, kao i kadrovi u storyboard-u.

Film može sadržavati različite vrste zvukova koji mogu biti prirodni ili umjetni, a koriste se kako bi se bolje predočila uvjerljiva iluzija realnosti.

Glazba u filmu upotpunjuje cjelokupni ugođaj filma, daje dramatičnost, naglašava događaj, osjećaje ili karaktere likova.

U filmu „Sam/a“ koristili su se prirodni zvukovi u okruženju u kojem je snimana scena. Pomoću glazbe su naglašeni događaji i osjećaji u filmu.

5. Zaključak

Iako se radi o kratkometražnom filmu uspješno su prikazani svi procesi predprodukcije, produkcije i postprodukcije. Kroz sam projekt prikazale su se vještine stečene za vrijeme studiranja, što uključuje izradu knjige snimanja, snimanje, montaža, obrada i oblikovanja zvuka i slike, te kostimografiju i scenografiju. Kroz pisani dio završnog rada prikazao se cijeli proces izrade filma koji nije samo puko snimanje već zahtijeva brojna znanja i vještine raznih profesija.

Zaključno možemo reći da je stvaranje filma sinteza umjetnosti (likovne, fotografije, književnosti, kazališta, glazbe...) uz podršku tehničkih, humanističkih i menadžerskih profesija.

**IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU**

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, _____ (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom _____ (upisati naslov) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, _____ (ime i prezime) neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom _____ (upisati naslov) čiji sam autor/ica.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

(vlastoručni potpis)

6. Literatura

- [1] David Landau: Lighting for cinematography
- [2] Ante Peterlić: Osnovne teorije filma, 1997.
- [3] Ante Peterlić: Povijest filma: rano i klasično razdoblje, 2008.
- [4] Vsevolod Illarionovich Pudovkin: Film Technique And Film Acting, 1958.
- [5] John Alton: Painting with Light, 1949.
- [6] Hrvoje Turković, Vjekoslav Majcen: Hrvatska kinematografija, Zagreb, 2003.
- [7] Ivo Škrabalo: 101 godina filma u Hrvatskoj, 1896.-1997., Zagreb 1998.
- [8] Vjekoslav Majcen: Obrazovni film. Pregled povijesti hrvatskog obrazovnog filma, Zagreb, 2001.
- [9] Michael G. Uva: The grip book fourth edition

